

ցոյ ի ամա գրեալ է՝ յազկեցէք, և յոր-
ժամ գտանէք՝ նորա ցուցանեն զճըշ-
մարիտ ճանապարհն Աստուծոյ: Եւ վասն
400 պատկերաց այսչափ և եթ թուական լի-
ցի որ ի միտ ունին:

Իսկ զգեղոցն՝ որ տանն թէ պիղծ են,
(որք) յանդիմանին ի յինքեանց բերա-
նոց. քանզի զեղ զրոց է արջասպ և
405 զգիթոր և կոխ՝ զոր և ոչ ճաշակել մար-
թի. և նիւթ պատկերաց կաթն՝ և ձու,
զառիկ, լամուրդ, ժանգոտ, բուռ և
կիր, և այլ որ նման է սոցին: Է՛ զոր
ի պէտս կերակրոց մարթի ճաշակել և
ի պէտս բշկութեան, բայց ոչ ասեմք
պիղծ զոր ևս Աստուած ի վայելչութիւն
410 երկրի, և ո՛չ անգամեմք իբրեւ բղա-
ղիւր ինչ, որ ասէքք թէ հոս զայ ի
զեղոցն. ապա իբրեւ սջղպէս անաղաք
էք և հոգեւորք, պարտ է ձեզ ի ժամու
աղօթիցն ներձուր զարմայնս ձեր և ա-
պա մտանել յեկեղեցի: Մի՛ չարք և
անհնարին չարք, որ մերթ անդոսն ա-
420 հոկ զնէք և մերթ պատկերացն և նը-
կարուց, և ասէք՝ թէ ձեռագործք են:
Բայց կոչին տաճար Աստուծոյ, զոր և
Պօղոս ասէր առ Տիմոթէոս. «Դիտա-
ցես, ասէ, թէ ո՛րպէս պարտ իցէ քեզ
425 ի տան Աստուծոյ չըջիլ՝ որ է եկեղեցի
Աստուծոյ կենդանւոյ, սրբն և հաստա-
տութիւն ճշմարտութեան»: Արդ՝ առ
այս զինչ ասիցէք, զի սա ձեռագործ
է: Քանզի յայտնեք դաներեւոյթն ճա-
430 նաչեմք, և զեղք և նկարք յիշդութիւն
է Աստուծոյ [և] ծառայից նորա: Բայց
վասնզի դուք զիսացեալ էք ստտանա-
լի, սուրբ կոչէք դանձինս, և նմանեալ
էք զերեղմանոց բոկոց, ապա ուրեմն
435 ճշմարիտ ասաց Ասակոյն. ասէ, «Մի
կարի արդար լինիր և մի ճարտարիր,
զի մի թիւրեցիս»: (Ժող. Է 17) Եւ զոր
ձեալ ասէ. «Մնունդ չար առ արդարս ու-
նիցի զանձն իւր», (Առ. Լ 12), որպէս և
440 զուքդ բարձրացեալ պոնծայք և անդու-

որն բերանով խօսիք չոր ինչ ոչ է պիտոյ:

Այլ մեք փութացուք մտանել յեկե-
ղեցի Քրիստոսի ի տուէ և և ի գիշերի,
հանապազօր կանխել յաղօթս, որպէսզի
445 կատարեցուք զպանդխտութեան ժա-
մանակս, և արժանի լիցուք տեսանել
զԱստուած զուարթագին երեսօք յա-
ւուրն դատաստանի, զի յաւիտենից բա-
րութիւնս հասունել կարիցեմք. զի նմա
450 են փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԿԱՐԾԻՔ

1866—1877-Ի ՍԻՐՆԻ մասիք

Օրմանեան Սրբազան, իր Ազգայաբա-
նին Գրդ. և վերջին մասին մէջ (§ 2789),
որ մամուլի տակ է, Եսայի պատրիարքի
ջանքերով Ս. Յակոբայ տպարանին վերա-
կազմութիւնը պատմելէ ետքը, կ'ըսէ.

— «Տպարանի տեսչութիւնը յանձնուեցաւ
Սաւալանեանի, և անոր ու անոր յաջոր-
դող տեսուչներուն ձեռքով, Եսայիի 20
տարիներուն մէջ, մեծ ու պշտիկ, առա-
ջին կամ կրկնուած տպագրութիւններով,
169 հրատարակութիւն կը հաշուուի Ե-
րուսաղէմի տպարանէն ելած. զլիսաւորա-
պէս եկեղեցական գիրքեր, նախնեաց մա-
տենադրութիւններ և զպրոցական դասա-
գիրքեր (Նշն. 41-51):

«Երուսաղէմի տպարանին հրատարա-
կութեանց կարգին յատուկ կերպով նշա-
նակելի է Սիոն ամսագիրը, 16 երեսէ բաղ-
կացեալ, մեծութեամբ երկրջեան պրակնե-
րով, որոց առաջինը լոյս տեսաւ 1866 յու-
նուարին, և որ 12 տարի կեանք ունեցաւ:
Արտօնութիւնը ստացուեցաւ կառավարիչ
Իզզէթ փաշայի միջնորդութեամբ, իսկ
խմբագրութիւնը զարձեալ Սաւալանեանի
յանձնուեցաւ, որ վարից դայն գրեթէ մի-
այնակ. ուսկից ետքը զործը անցաւ Մու-
րատեանի ձեռքը իւր հասուցած աշա-
կերտներով (Նշն. 52-54): «Սիոնը նմա-
նօրինակ հանդէսներէ աւելի բան մը չէ
եղած, և որ եւսն է յայտնի չէ թէ ո՛ր
չըջանակի և ո՛ր դասակարգի սահմանուած
է. չի իմաստասիրական և կրօնական ու-
սումասիրութեանց հետ աշակերտական
չարագրութիւններ կը յաճախեն:

402. Տպ. միա ունիք: 408-409. Տպ. բուռ-
կիր: 417. Սոյն բառերէն յետոյ Տպ. ունի «Եւ Ե-
ռանգմամբ քով յուսնալ զաղիսդ ձեռ»: 421-
422. Ձեռագործք բառին կրկնումը ոտաւմի պատ-
ճառ եղած է մեր Ձեռագրին մէջ: Տպ. ունի այս-
պէս. Ձեռագործք են և մեզ չեն արժանի: Նաեւ
եկեղեցիք ձեռագործք են, բայց . . .

«Նշխարի սղգային պատմութեան մականգրին ներքեւ Երուսաղէմի գրչագիրները շատ աւելի նիւթ կրնային մատակարարել քան որչափ ինչ օգտուած է Սաւալանեան, իսկ իւր յաջորդները զայն բռնաւ իսկ դանց բրած են, որ պատմական ուսումնասիրութեանց համար շատ պիտանի գլուխ մըն է:

«Երուսաղէմի աթոռին պատմական յիշատակներուն և ժամանակակից զիջուածներուն ալ մեծ ուշադրութիւն դարձուած է. բայց այս զիտողութիւններով մէկտեղ առաւելագոյն օգուտին տեսակէտը պէտք է մէջ մինչև եղածը ուրանալու:

«Ուր էր թէ Երուսաղէմ այսօր ալ ունենար իւր Սիոն ամառակը. գոնէ պարագայք ներէին Նոր Սիոն մը հրատարակել»: 1916 ՅՈՒԼԻՍ 25/7 ՕԿՈՍՏՈՍ. ԲՇ.

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԵՆ

Ս. ԱՐԹՈՒՍ ՏՕՆԸ ԵՐՈՒՍԱԳԼԷՄ ԵՒ Կ.ՊՈԼԻՍ. —

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺԻՆ ՀԻՆԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ. —

ՄՆՈՒՆԻԿԻ ՏՕՆԸ ԲՆԹՂԵՆԻՄԻ ՄԷՋ

«Աւագ Տօներ մասնաւոր շահեկանութիւն մը ունին Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան համար, որովհետեւ Արքոյ Յակոբեանց Առաքելական Աթոռին և Հայոց Պատրիարքութեան հաստատութեան դարողարձի տնտեսութիւններն են ատենք:

Այս տարի շատ շքեղութեամբ խմբրեցան Աւագ Տօներ Արքոյ Յակոբեանց պատրիարքական եկեղեցւոյ մէջ: Ամեն. Տ. Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Հայրը, նախագահեց Աւագ Տօներու առաջին մասին հանդիսութեանց: Ըստ աւանդական սովորութեան, Տեառն եղբայր Յակոբոս Արքար կոչուած Առաքելայի տօնին առտուն, ելաւ Յակոբ Առաքելայի անուան հաստատուած Աթոռը, բնդունեցաւ Միաբանութեան շնորհաւորութիւնները արջամարդով, և յետոյ Պատրիարքարանի սրահին մէջ՝ կրկնուեցան շնորհաւորութիւններ Միաբանութեան և ժողովուրդի կողմէն:

«Ս. Սահմանոսի տօնը շատ փայլուն անցաւ: Անդլիաշի հայաւէր Վեր. Հ. Պրքերին և Ժանց Վրժնի. Անդլիերէնի ուսուցիչ Վեր. Հ. Պրիմէն ներկայ էին Սահմանոսի տօնին առաւօտեան հանդէսին: Մետասան Աւագ Մարկիապաններ և երեք ուրարակիրներ, սարկիապի ճօն պատմուճաններով զգեստաւոր, սպասաւորեցին և ներկայացան Ս. Պատրիարքին եկեղեցւոյ

մէջ: Ս. Յակոբայ յատուկ այս սարկիապատօնը խոր տպաւորութիւն բրաւ ժողովուրդի և մանաւանդ հիւր եկեղեցականներու վրայ:

«Դժբախտաբար Միաբանութեան և ժողովուրդին հոգեւոր խրախմանքը արդատութեան փոխարկուեցաւ մեր Սիրելի և Սերբազան Պատրիարքին շանթաւորիչ հիւանդութեամբը, որ զգեալեց Նորին Ամեն. Արքայնութիւնը Յունիար Ծ, կիրակի օր, այնպէս որ չկարողացաւ նախագահել Աւագ Տօներու մնացած մասին և պատարագել Յակոբ Դիսապիր Առաքելոյն տօնին օրը և միսթարել Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը: Հանգիստալիք եղաւ Պարքին. փոխանորդ Մկրտիչ Եպս. Որդոց Որոտման տօնի հանգչեաներուն և պատարագեց:

Ս. Պատրիարքը ծանր ապօրինականացուց, բայց փառք Աստուծոյ, երբ Սիոնի երկրորդ թիւին այս վերջին երեսը կը արպագրուի, Ն. Ամեն. Արքայնութեան վիճակը բարւոյցած է յուսալից կերպով և մեր տրտմութիւնը փարատած:

«Կ. Պոլսն, Երուսաղէմի Պարքին. փոխանորդ Գեր. Սմբատ Եպս. կողմէն Ս. Պատրիարք Հօր ուղղուած նամակէն կ'իմանանք թէ Կ. Պոլսի Մայր Եկեղեցւոյն մէջ աւանդական հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցած է Ս. Աթոռիս հաստատութեան տօնադարձը Տեառնեղբոր տօնին առթիւ: Եկեղեցւոյ մէջ համախմբուած են ուրիշ եկեղեցիներու քահանայ հայրերը և զպրիները, և արարողութեանց նախագահած է փոխանորդ Սմբատ Արքազան, և յետոյ Փոխանորդարանի յարկարաժինին մէջ տեղի ունեցած է պաշտօնական բնդունելութիւն և ճաշկերոյթ, ջերմ շնորհաւորութիւններով և սրտազին բարեմագթանքներով: Ս. Աթոռիս հաստատութեան և տեսանութեան և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր արեւշատութեան և Միաբանութեան բարօրութեան համար:

«Մնեղեան Տօնն ալ (հին տոմարով) կատարեալ անոնաւորութեամբ կատարուեցաւ Բեթղէմէմի Մայր Եկեղեցին Մարտի ալիւն մէջ: Օղբ մեղմ էր և կը շրջեցնէր Աւետարանի նկարագրած աղուր գիշերը, ուր բացօթեալ հովիտներ անուան Աստուծոյ փառքը, լսեցին հրէշտակներուն աւետան ու փոռարանութիւնը ու վազեցին Բեթղէմէմ և տեսան նորածին Մանուկը: Այս տարի Մրնուին տօնախմբութեանց հանգիստալեան էր ելեւմտից տեսուչ Մատթէոս Արքազան, որ մատոյց Ս. Պատարագը Այրին մէջ և աւուր պատշաճի քարոզով միսթարեց բարեպաշտ և ուխտաւոր ժողովուրդը, որ բազմութեամբ փութացած էր Բեթղէմէմ: